

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

V. De Re iudicata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

restituendum parti læsæ, l. fin. C. de Pena jud. qui malè jud. ejus, quod datum est, triplum, & duplum ejus quod promissum est, à Comite rerum privatarum exigi ab eo potest: fitque infamis. Si verò ita judicavit in causâ Criminali, confiscatis omnibus bonis, in exilium mittitur, *Auth. Sed novo, C. Rubr. cit. & Novell. 124. cap. 2. cit. Menoch. casu 342. à num. 15. & Bruneman in Auth. cit. à n. 14.*

67. Imperialibus his accessit Constitutio Canonica ab Innocentio IV. in Concilio Lugdunensi edita, & relata c. 1. in 6. quâ, cum iudices Ecclesiasticos monuisset, sollicitè curandum & attendendum, *Ut in causarum processibus nihil vendicet odium, vel favor usurpet, timor exulet, premium & expectatio premii justitiam non evertat, sed stateram gestent in manibus, lances appendant aquo libramine, & in concipiendis sententiis & ferendis præ ocula habeant solum Deum, subiecit, Si quis autem iudex Ecclesiasticus ordinarius aut etiam delegatus fama sua prodigus & proprii persecutor honoris contra conscientiam & contra justitiam in gravamen parti alterius in iudicio quidquam fecerit per gratiam vel per sordes, ab executione officii per annum noverit se suspensum, ad estimationem litis parti, quam læserit, nihilominus condemnandus &c.*

Quæ nova & pœnalis Constitutio strictam exposcit interpretationem & ultra verborum propriam & Juridicam significationem trahenda non est; ut eâ prodita suspensio ab officio, sive ab executione Ordinis ac Jurisdictionis, non solum ad suspensionem à beneficio non extendatur: sed non afficiat arbitros commissarios; cum hi veri iudices non sint, *Glossa in c. cit. V. In iudicio*: Neque iudices Seculares, cum; quia eâ de solis Ecclesiasticis est sermo; tum verò; quia suspensio laicos ligare nequit, *Glossa ibid.*

V. Ecclesiastici: Neque ex Ecclesiasticis comprehendat Episcopalis Ordinis Prælatos, juxta c. *Quia periculosum 4. de Sent. excom. in 6.* Neque etiam alios iudices Ecclesiasticos, per solam imprudentiam, vel imperitiam malè iudicantes; cum lata sit in eos, qui gratiâ, timore, vel odio ducti, vel præmio, sive pretiò datò, promissivè corrupti injustam sententiam ferunt, *Glossa magna in c. cit.* Neque etiam Auditores vel Executores; cum hi propriè iudices non sint, *Glossa V. In iudicio cit. & Joan. Monach. in c. cit. à n. 8. ubi Laiman n. 1. & ad hanc Rubr. Pirrhing n. 119. not. 2.* qui cum Franco in c. cit. n. 5. in iudiciis Ecclesiasticis ad contrahendam suspensionem exigunt Imprimis; ut malè iudicent contra conscientiam simul & contra iustitiam, & non sufficere, aiunt, si contra conscientiam suam iuste, vel iniuste secundum conscientiam suam iudicent malè. Deinde; ut sententia ita lata litigantium partium alteram gravet; & non sufficere, asserunt, si earum alteram extra iudicium, vel iniuste alios vgtabellionem, testem, nuntium gravent, Demum; ut litigantium alteram iniuste & contra conscientiam suam iudicandò gravent gratiâ, timore, vel odio ducti, vel corrupti pecuniâ istiusve promissione.

ARTICULUS V.

De Re Judicata;

SUMMARIUM.

68. In hanc Sententia transit, si ab ea non appelletur,
 69. Ex tacito partium consensu.
 70. Excipitur Sententia I qua nulla,
 71. II, Aut lata est pro vel contra valore & arimonij;
 72. Hac enim tractatur
 X x x

73. Quam

73. Quando ejus observantia peccatum nutrit,
74. Et matrimonium mutuò consensu non convalescit.
75. Eadem ratio est sententia pro,
76. Non etiam contra Sponsalia lata.
77. Retractioni etiam obnoxia est sententia Divorij:
78. Et si is, cujus favore lata est,
79. Imò uterque conjux professus sit Religionem.
80. III. Lata in causa Beneficiali.
81. IV. Sententia Censurarum.
82. V. Ubi & qua ex instrumentis vel testimoniis Falsis,
83. VI. Ex juramento Necessario,
84. VII. Ex consilio unius Doctoris vel in arte experti,
85. VIII. Ex probationibus presumptivis,
86. IX. Ex causa, qua ad non causam transit,
87. X. Vel ex probationibus Jure reprobatis est lata.
88. Res, inter alios acta, non nocet, vel prodest aliis:
89. Nisi, cum actio eis competeret, alium agere sinant:
90. Vel causam habeant ab eo, qui agit:
91. Vel eorum causa sit connexa:
92. Vel legitimè citati non comparuerint.
68. **I**N Rem Judicatam Sententia transit, cum victus ei vel expressè, vel tacitè, vg. solutioni, ad quam condemnatus est, terminum petendò, acquievit, l. Ab eo 3. C. Quomodo jud. & l. Ad solutionem 5. C. de Re judic. vel ab ea intra decem dies, à prolatione, vel saltem eius prolatae noticia, computandos, non fuerit appellatum, per textus c. Consultationem 15. hic, Auth. Hodie C. de Appellat. & Novell. 23. cap. 1. Ratio est; quòd intra tempus illud, cum posset, non
69. appellans, in Sententiam tacitè consentire, & iuri suo renuntiare censetur, præsumptione Juris & de Jure; ut postea non admittatur probatio in contrarium, etiam per instrumenta de novo reperta, c. Subor-ta 2 1. in fine; quòd res iudicata pro veritate accipitur, l. 207. ff. de R. j. interpretatione Juris, id statuentis propter Rerum Judicatarum autoritatem, l. Ad solutionem cit. quæ facit; ut, quod ius non est, ius sit & fiat; ut aliquis litium sit finis, Perez in C. de Re judic. n. 2. & Gonzalez in c. Lator 7. n. 6.

appellans, in Sententiam tacitè consentire, & iuri suo renuntiare censetur, præsumptione Juris & de Jure; ut postea non admittatur probatio in contrarium, etiam per instrumenta de novo reperta, c. Subor-ta 2 1. in fine; quòd res iudicata pro veritate accipitur, l. 207. ff. de R. j. interpretatione Juris, id statuentis propter Rerum Judicatarum autoritatem, l. Ad solutionem cit. quæ facit; ut, quod ius non est, ius sit & fiat; ut aliquis litium sit finis, Perez in C. de Re judic. n. 2. & Gonzalez in c. Lator 7. n. 6.

Neque dictis, de non appellantis in Sententiam consensu, advertatur; quòd c. Concerrationi 8. de Appell. in 6. non appellanti adversus sententiam alia remedia concedantur, Nisi in eam consensum, quibus verbis, ex solâ appellationis omissione condemnati in sententiam confesum non rectè inferri, indicatur. Non, inquam, hoc advertatur; quia, licet solâ illius omissione in sententiam consentire non censetur, ad excludenda alia remedia, vg. in integrum restitutionis adversus sententiam: consentire tamen interpretatione ac præsumptione Juris censetur ad effectum; ne ad ipsius iustitiam de rigore discutiendam, eamque corrigendam & retractandam amplius agatur; cum ad hoc introductum appellationis remedium omiserit, Covarruvias p. 2. de Sponsal. cap. 8. §. 12. n. 34. & Sanchez Lib. 7. de Matrim. disp. 100. n. 1.

Sunt tamen varii Casus & Causæ: quibus, licet intra decem dies appellatum non sit, sententia tamen in Rem Judicatam non transit; ac proinde, allegatâ probabili causâ, peti potest; ut de causa iteratò cognoscatur ac pronuntietur: cuiusmodi sunt

Prmò Sententia, quæ irrita est ipsò Jure; talis enim, etiam nullâ appellatione interpositâ, & ab eius prolatione, vel no-

vel notitia integrò decenniò, ne dicam, decenniò elapsò, rei iudicatæ non consequitur auctoritatem; cum de nullitate agi & sententia retractari, secundum communem ac receptam doctrinam, usque ad 30. annos valeat, teste Gaill. *Lib. 1. Observat. 127. n. 8.*

71. Secundò Sententia lata in causa Matrimoniali per notabiles textus *c. Lator 7. c. Tenor 10. c. Consanguinei 11. hic & c. Fraternalitatis 6. de Frigid. & Malef.* Pro quorum declaratione

Dubium duplex moveri potest. Primum de sententia, quæ lata est pro vel contra matrimonii valorem; hanc enim perinde, ut cæteras Sententias, in rem iudicatam transire, suadet geminâ ratione. Una est; quòd decenniò lapsu sortitur effectus rei iudicatæ; cum mandetur executioni, *c. Fraternalitatis cit.* & postea ab Ordinario, qui eam tulit, appellari nequeat ad Archiepiscopum; quia iste respectu subditorum suorum suffraganeorum iudex competens, extra causas appellationis, non est, nisi certis casibus Jure expressis, *c. 1. de Offic. Legati c. Pastoralis 11. pr. de Offic. Ord. & c. 1. pr. V. Non sic, eadem Rubric. in 6. Panormit. in c. Lator cit. n. 10. Felin. ibid. n. 4. & Covarruvias cit. §. & num. 12. V. Tertiò.* Altera; quia sententia lata pro matrimonio, contra quod conjugum unus metum, vel conditionem alterius servilem allegat, retractari amplius nequit; quod intra decem dies non appellans in eam præsumatur consensisse, ut *in c. cit.* cum Glossa fin. tradunt Panorm. n. 8. Felin. n. 2. Alexand. de Nevo n. 8. Covarr. §. cit. n. 19.

72. Sed hac in re à generalibus Juris Regulis divertendum, statuendumque est, Sententiam contra, aut etiam pro valore Matrimonii, quâcunque circumspicione & ex quibuscunque probationibus lata, & confirmata etiam sit, in Rem iudicatam

non transire, eamque auctoritatem obtinere, ut, compertò errore, non valeat retractari; cum, hòc detectò, illam revocari posse & debere, apertè decisum sit *c. Lator cit.* ubi Alexander III. *Mandamus*, inquit, *quatenus, si confiterit, eos per iudicium Ecclesie non fuisse legitime sepeatos, Ecclesiamque deceptam, ipsos, redintegratò Matrimonio, faciatis sicut virum & uxorem in simul permanere.* Cui consonant decisiones *c. Tenor 10. c. Consanguinei 11. eadem Rubric. & c. Fraternalitatis cit.* Non minùs clara & solida est ratio; quia neque sententia iudicis, neque auctoritas Juris, neque partium litigantium consensus efficere potest; ut Matrimonium, quod inter duos semel validè contractum consummatumque est, reddatur nullum, & ipsis viventibus dissolvatur, juxta illud, *Quod Deus coniunxit, homo non separet*, Matth. cap. 19. V. 6. Eadem fere ratio est Sententiæ latæ pro valore Matrimonii, propter impedimentum dirimens v. g. ligaminis, consanguinitatis, affinitatis inter conjuges intercedens, invalidè contracti; cum hoc validum reddi non valeat auctoritate iudicis, aut partium consensu: quò tamen cæteræ sententiæ, accedente Juris auctoritate, in rem iudicatam transeunt, *c. Quoad consultationem cit. ibi. Cum per hoc videretur per interpretationem Juris lata Sententia paruisse.* Ita *in c. Lator cit. Ant. de Butr. n. 8. Imola n. 7. Alex. de Nevo n. 11. Barbosa n. 2. Covarruv. cit. n. 12. & Sanchez Lib. 7. de Matrim. disp. 100. à n. 1.*

Neque hanc resolutionem enervant 73. aut dubiam reddunt contra eam allatæ rationes. Prima; quia Sententiæ pro vel contra Matrimonium latæ, cum peccatum nutriant, executioni non plenè mandantur, neque mandari possunt; ut videretur, per appellationem non suspensarum, condemnatus vel uti Matrimonio, vel ali-

X x x

vel ali-

vel aliud inire valeat, quando id, pro quo iudicatum est, revera invalidum: aut contra validum esse, certo scit, contra quod fuit pronuntiatum. Et, licet ejusmodi sententia post decendum propter errorem circa ejus valorem executioni mandetur: & pro ejus revocatione per viam appellationis adiri nequeat Metropolitanus, adiri tamen pro ea, allegatâ verisimili injustitiâ causâ, per viam simplicis querelæ potest non solum Papa, istiusve Legatus, *c. 1. de Offic. Legati*: sed ipse etiam iudex, qui eam tulit. Imò iste, compertò errore, ad ejus revocationem procedere ex Officio potest, ac debet, per *q. Porro 3. de Divortii*, verba, *Tui officij interest, Matrimonia illa dissolvere, qua illi eisdè contracta noscuntur*; quia iudex ex officio tenetur tollere peccata: gravissimum autem peccatum ejusque periculum incurritur, si in conjugio perseverent conjuncti illegitimè, aut legitimè conjuncti separentur, *Glossa fin. cit. Barbosa in s. Porro cit. n. 6. & cit. Sanchez n. 3.*

74. Altera; quia, quòd in rem iudicatam transeat, & retractari nequeat sententia lata pro Matrimonio, metu, aut cum servo inuito, inde provenit; quòd ejus observantia non contineat peccatum; cum matrimonium, pro cuius valore pronuntiatum est, novò utriusque consensu subsistere possit. Quod cum non fiat in aliis sententiis, pro vel contra matrimonium latis, hæc in rem iudicatam non transibunt, *cit. Panormit. n. 9. Covarruv. n. 17. & Sanchez n. 13.* An dicta etiam de matrimonio metu &c. inuito, post irritata à Tridentino *Sess. 24. cap. 1. §. Qui aliter, de Ref. Matr.* conjugia clandestina, generaliter, aut quando procedant, *Lib. 4. tit. 3. à n. 24.* statuatur.

75. Ex dictis inferitur, quæ vis sit Sententiæ latæ in causâ Sponsalium de futuro; cum enim, quæ contra sponsalia lata

est, sine peccato observari, imò sponsalia legitimè contracta ipsorum contrahentium mutuo consensu dissolvi possint, *arg. c. Omnia 1. de R. 7.* Contra, quæ ob non probatum impedimentum dirimens pro sponsalium valore lata est, hòc ipsòs quòd personas inhabiles ad conjugium compellat, peccatum foveat, illa, non etiam ista: sive contra, non etiam pro sponsalibus lata Sententia rei iudicaturæ firmitatem consequetur, *Panormit. in c. Juravit 6. de Probat. n. 5. Ant. de Butr. ibid. n. 6. & Sanchez cit. n. 13. in fine.*

Alterum dubium est de Sententiâ Divortii, an ipsa quoque non transeat in Rem iudicatam. Quæ de re variæ sunt Sententiæ DD. Eam in rem iudicatam transire, in *c. Ex literis 5. de Divort.* negant Hostiensis, *n. 2.* & Joan. And. *n. 10.* quòd, sententiam matrimonialem in rem iudicatam nunquam transire, clarè innuuntur *c. Lator cit.* Contra affirmant Ant. de Butrio & Imola in *c. cit. in fine*; quòd huius & aliorum *cc. cit.* dispositio spectet solam sententiam, pro vel contra Matrimonii valorem latam.

Horum Interpp. contrarias Opiniones Sanchez *Lib. 10. de Matr. disp. 9. n. 4.* cum Felino in *c. Lator cit. n. 9.* & Boich. in *c. Quanto 7. de Divort. n. 7.* distinctionis beneficio in concordiam reducere nititur: & quoad ea quidem, quæ sunt in favorem conjugis adulteri, divortii sententiam in rem iudicatam non transire, ait; ut innocens audiatur, quandoque agitur ad reconciliationem, neque ei opponi valeat exceptio Rei iudicaturæ. Quoad ea verò, quæ in illius odium & favorem innocentis sunt, eam in rem iudicatam transire docet; ut lapsò appellationis terminò sententiæ inultitiam probare, & ad reconciliationem agere volens non audiatur. Rationem reddit; quia odium adulteri no-

teri nocentis. Unde æquitas exigit; ut non cedat in innocentem damnatum & favorem nocentis: quod tamen eveniret, si illi, ad reconciliationem agere volenti, obfaret exceptio rei judicata: & hæc proficeret ei, contra quem est judicatum, *l. Evidentia 10. ff. de Except. rei judic.*

Sed hac distinctione non opus: imò vix locus ei est; cum casu, quò, an Divortii sententia in rem judicatam transeat, quæstio esse potest, ferè innocens, aut nocens sit conjugum uterque. Unde præ ipsa ardet Opinio prima: quacum fere, sicut pro vel contra valorem matrimonii lata, sic etiam divortii sententiæ in rem judicatam transitus negari potest; cum casu etiam illo, quò Ecclesiam deceptam: & vel conjugum alterum criminis adulterii probationibus falsis convictum, vel ejus criminis reum utrumque fuisse constat, conjugium reintegrare in conscientia teneatur is, cujus favore divortii sententia lata est: & si renuat, ista ex officio retractari à judice, vel condemnatus ad verus sententiam vi Clausulæ generalis *l. 1. §. fin. ff. Ex quibus caus. major.* petere in integrum restitutionem, & hæc impetratâ, allegatarum criminis probationum falsitatem ostendere: vel eum, cujus favore sententia lata est, ejusdem criminis perpetrati reum esse, probare possit, illaque, aut hòc legitime probatò, matrimonium sit reintegrandum, Palao, *Tract. 28. disp. 3. p. 3. §. 6. n. 6.* Ratio est partim periculum peccandi, cui divortium conjuges plerumque exponit: partim verò; quòd casu, quò conjux per divortii sententiam condemnatus innocens, aut nocens etiam alter est, conjugii reintegrationem petendi jus competat Jure Divino, divortium perpetuum innocenti, non nocenti, & ex solius fornicationis causâ permittens *Matth. cap. 19. v. p.* ut aded hæc causâ cessante dimissum

conjugem innocentem innocens, & nocens etiam nocentem recipere teneatur, *arg. c. Intelleximus 6. c. fin. de Adult. & Supr.*

Atque hæc etiam procedunt casu, quò is, cujus favore divortii sententia lata est, susceptione sacri Ordinis, vel Religionis professione mutavit statum; quia editum ab eo continentia votum non obligat in præjudicium alterius: cui etiam nocenti, si ipse quoque nocens est: & innocenti, detectâ sententiæ injustitiâ, debitum reddere tenetur, SS. DD. Angelicus in *4. disp. 35. art. 5.* & Seraphicus *disp. cit. in Exposit. lit. n. 5.* Sylvester *V. Divortium, n. 24.* Gaëta in *can. Ad limina, 30. q. 1. §. 4. n. 215.* & aliis relatis Sanchez *disp. cit. n. 9.* aliter sentiens, & ad matrimonii reintegrationem à neutro agi posse, asserens casu, quò statum mutavit, & Religionem professus est uterque. **78.** Sed ad illius reintegrationem hòc quoque casu agi ab utroque posse, cum Rosella *V. Divortium, n. 2.* verius existimat Palao *cit. §. 6. n. 8.* quòd professionem in præjudicium alterius, ad conjugale debitum & conjugii reintegrationem jus integrum retinentis, emiserit uterque, & juri illi legitime neuter renuntiavit; cum religionem professi sint, ducti errore & falsa persuasione; quòd ad debitum & conjugii instaurationem alter non habeat jus, alter non obligetur.

Tertiò, in Rem Judicatam non transit sententia lata in causa Beneficiali, arg. ductò à matrimonio Carnali ad Spirituale. Circa istam tamen Laiman. in *c. Cum dilectus 32. de Elect. n. 2.* & Gonzalez *n. 5.* utendum censent distinctione; cum sententia quidem in ejusmodi causa in rem judicatam transeat quoad eum, qui succubuit & in præjudicium ipsius; quia non appellandò sententiæ acquiescere, eamque observare sine peccato potest. **79.**

X x x

Non ta-

Non tamen in præjudicium Ecclesiæ & quoad eum, qui vicit; ut beneficium sine Canonica institutione obtinere, salvâ conscientia, valeat & retinere; cum iste etiam post lapsum decendium ad ipsius peccatum & Ecclesiæ damnum impediendum judici denuntiari, *c. Constitutio 46. de Appellat.* vel ab isto contra eum inquiri & ad amotionem procedi possit: nisi trienniali possessione & huic favente Cancellariæ Apostolicæ Regulâ 33. Tit. 25. à n. 12. explicatâ defendatur.

81 Quartò, Sententia Excommunicationis, Suspensionis & Interdicti; cum excommunicatus, licet post decendii lapsum nequeat appellare, petere tamen valeat absolutionem, vel per simplicem querelam de talis sententiæ injustitia queri, Panormit. *in c. Consanguinei 11. cit. n. 9. Sibi Alexand. de Nevo n. 15.* Eodem modo probari postea potest, aliquem excommunicatione ligatum contra sententiam, quâ, eam ab aliquo non contractam, est pronuntiatum; quia etiam in tali sententia militat eadem ratio, quæ in causa matrimoniali, scilicet periculum animarum, *cit. Panormit. n. 10. & Pirrhing ad hanc Rubric. n. 58.*

82 Quintò, quæ lata est ex falsis instrumentis, vel testimoniis, præsertim, si testes pecuniâ corrupti fuerint, *l. Divus 33. ff. de Re judic.* quamvis etiam citra corruptelam sola falsitas sufficiat ad rescissionem, ut *in l. cit.* notant Duarenus & Bruneman. *n. 2.* dummodo condemnatus, adversarium suum testibus corruptis vel falsis instrumentis usum, atque istorum fidem judicem secutum fuisse, legitime prober, *c. Cum 7. & A. 22. hic & l. Falsam 3. junctâ Glosâ V. Testationem, C. Si ex fals. instrument. & ibi Perez n. 2.* ubi tamen cum Panormit. *in c. cit. n. 6.* rectè monet, casu, quò prolatis instrumentis pluribus, quibusdam falsis,

quibusdam veris: aut plurium, quorundam corruptorum, aliorum verò idoneorum & omni exceptione majorum testium depositionibus receptis, iudex vera secutus sententiam tulit, hanc in rem judicatam transire & esse confirmandam, per textû *c. cit.* ibi, *Etiam si conspiraverit, ad testimonium dicendum inhabiles, alia qua deposuerint contra Abbatem, qua tamen per aliorum idoneorum testium dicta sufficienter probata sunt, processum confirmant.* Ratio est; quia *Usile per inutile non debet vitari*, ut habet *Reg. 37. in 6.*

Sextò, sententia lata ex juramento & Necessaryo, in supplementum probationis à iudice parti delato; ex eo enim condemnatus ad juramenti falsitatem & sententiæ injustitiam, per instrumenta de novo reperta impugnandam, admittitur, *l. Admonendi 31. junctâ Glosâ in Casu, ff. de Jurejurando.* Aliter res se habet, quando sententia lata est ex juramento iudiciali, parti à parte delato; talis enim (excepto casu, quò quis, legatum sibi à defuncto relictum, falsò jurasse, inspectis instrumenti tabulis, convincitur, *l. fin. C. de Reb. credit.*) propter instrumenta de novo reperta non retractatur, per *l. Admonendi cit. textum & Glosam fin.* Ratio discriminis est; quòd ex juramento, à parte parti delato, lata sententia utriusque consensu litem definit, *l. 1. C. de Reb. credit.* & propterea vim habeat transactionis, *l. Quod si 2. ff. de Dolo:* quæ prætextu instrumenti postea reperti non retractatur, *l. Sub prætextu 19. C. de Transact.* Contrà juramentum necessarium, non ex utriusque consensu, sed alterâ parte invitâ, à iudice deferatur, Maranta *de Ord. judic. p. 6. de Sententia, n. 146. Loebius in Rubr. ff. de Jurejurando, n. 52. & alius DD. relatis, Bruneman. in l. Admonendi cit. à num. 5.*

Septimò,

84. Septimò, lata ex Consilio alicujus Doctoris seu JCT.ⁱ aut ex judicio unius, vel plurium in aliqua arte expertorum; eam enim, quandocunque istos arte sua deceptos, & illius Consilium non consentaneum Juri ex istius magis peritorum judicio constat, retractari posse, cum Ant. de Butr. Felino in c. *Proposuisti* 4. de *Probat.* n. 10. & Interpp. aliis vult cit. Maranta à n. 130.

85. Octavò, lata ex depositionibus testium de credulitate, aut aliis probationibus præsumptis; talem enim, quandocunque id, quod credebatur, & præsumptionem falsam fuisse, manifestum evadit, retractari posse, arg. l. *Si qui adulterii* 34. C. ad L. *Jul. de Adult.* monent cit. Butr. Felin. & Maranta n. 133.

86. Nonò, quando causa, ex qua aliquis condemnatus est, ad non causam transit, sicut contingit, cum v.g. factore, aut fullo- ne propter pannum, aut vestimentum, suâ culpâ amissum, ad solutionem pretii condemnatò, quod amissum est, recuperatur; tali enim casu revocanda sententia & pretium restituendum est, l. *Si fullo* 2. ff. de *Condit. sine causa*, ubi Brunemann n. 1. & Rob. König *ad hanc Rubric* n. 53.

87. Decimò, sententia lata ex probationibus à Jure reprobatis, v.g. ex purgatione vulgari per duellum, aquam frigidam aut ferventem, ferrum candens; cum talis ipso jure non subsistat, Bald. in l. *Libertorum* 12. C. de *Testibus*, & cit. Maranta n. 139. plures hujusmodi sententias recensens.

88. Dubium hoc locò est, an Res Judicata aliis, quàm condemnato, aut victori, noceat, vel profit. Aliis quoque eam obesse, vel prodesse, suadet non contemnendâ ratione; quòd res judicata faciat jus, controversiis imponat finem, & pro veritate habeatur, l. *Ingenuum* 3. ff. de *Statu hominum*, l. *Sive contra* 3. ff. de *A-*

gnosc. Lib. 8. l. *Res judicata* 207. ff. de *R. J.* ac proinde non solum inter partes eòdem judicio agentes, sed inter alios quoque locum habere, eisque obesse debeat, vel prodesse.

Nihilominus inter alios Judicatum aliis, qui diversum & par jus habent, regulariter non prodesse, nec obesse, clarè decifum c. *Quamvis* 25. & l. *Res inter* 2. C. *Quibus res judic. non nocet*, & expedita ratio est; quia litem contestandò litigantes in judicio inter se quasi contrahunt in ordine ad eundem judicem, l. *Licet* 3. §. 11. ff. de *Pecul.* & propterea, sicut contractus contrahentes, non alios, sic etiam hic quasi contractus obligabit solos collitigantes; ne alteri per alterum, præsertim suâ voluntate contra se actis acquiescentem, iniqua conditio & damnum inferatur, contra *Reg. Non debet* 74. ff. & 22. in 6. Unde Res Judicata pro veritate quidem habetur, & jus facit: at inter solas partes, quarum controversiæ in judicium deductæ finem imponit: eaque in re ferè convenit cum confessione & probationibus judicialibus, quæ non præjudicant, nisi consentienti, & in ordine ad personam, respectu cujus sunt factæ, c. *Inter* 6. V. *Nec attestaciones, de fide Instrument.* & l. *fm.* ff. de *Interrogat. in jure fac.* A lege autem & canone differt; quòd istorum obligatio ad omnes se extendat, c. 1. de *Constitut.*

Dixi Regulariter; quia c. *Quamvis* 89. cit. excipiuntur duo casus, quibus res inter alios judicata aliis nocet. Prior est, quò is, cui actio, vel causæ defensio principaliter competeat, v.g. debitor, maritus, emptor, super rei v.g. fundi oppignorati, in dotem dati, aut venditi proprietate alterum, puta creditorem, socerum, aut venditorem agere permittit; quia, cum ejusmodi rei proprietas ad debitorem, maritum, emptorem pertineat; ac pro-

ac proinde de eorum præjudicio principaliter agatur, super ea agere, eamve in iudicio defendere principaliter ad ipsos, secundario autem ad creditorem, focerum, aut venditorem pertinet; & propterea illi, si istos super ejusmodi re litigantes ab actione vel defensione removere, cum possent, omittant, in actionem defensionemve, ab illis susceptas, consensisse, per Reg. *Qui tacet 43. in 6.* neque ex re iudicata damnum injustum pati videntur, Panormit. in c. *Quamvis cit. n. 7. & ibi*

90. *Laiman. n. 2.* Posterior est, si is, qui causam ab aliquo habet, vg. creditor, super re, vg. fundo sibi oppignorato, litigare sine ulla protestatione super jure suo passus est debitorem, à quo causam habet; etsi enim super rei oppignoratae proprietate actio & defensio principaliter competat debitori, non creditori; iste tamen, eò ipsò, quòd super re sibi oppignorata illum litigare cernens, de jure suo protestatus non est, in litis ab illo mota prosecutionem visus est consentire, Panormit. in c. *cit. n. 9. & ibi Alex. de Nevo n. 8.*

91. Præterea & tertio excipiuntur, & aliis, quàm litigantibus, sententiæ aliquando nocent in causis connexis; sic enim, cum de Ordinationis, Electionis, Præsentationis nullitate agitur contra ordinantem, electores, patronum, collatorem, contra istos lata sententiæ præjudicant ordinato, electo, aut aliter proviso, si litis mota consensu illos agere permiserunt, arg. c. *Quamvis cit.* cum; quòd hi causam & jus ab illis habeant: tum verò; quòd, illos agere permittendò, ipsi egisse videantur, Panormit. l. *cit. num. 29.* Neque obstat; quòd ordinato, electo, aut aliter proviso, non præjudicet sententiæ condemnatoria ad penam, quæ ordinanti, electori &c. infligitur ob commissam ab iis, in ordinatione, vel electione Simoniam

&c. quia quoad hanc inter eos non est connexio; cum Simonia ab illorum altero duntaxat potuerit esse commissa, per textus c. *Marthaus 23. & c. Nobis 27. de Simonia, cit.* Panormit. n. 23; & Alex. de Nevo n. 12.

Quartò, sententiæ præjudicat aliis, quorum interest, si legitime citati cum possent, non comparuerunt. Contra alios autem, etsi iis non noceat; ut res etiam respectu illorum pro iudicata habeatur: tamen facit præsumptionem, ut iis perinde, ut publicè diffamatione, vel indicis gravatis, purgatio Canonica valeat indici, juxta c. *Significasti 5. de Adult. cit.* Alex. de Nevo n. 15. & Puringhing ad hanc Rubric. n. 83. Plures exceptiones dabit Panormit. l. *cit.*

ARTICULUS VI.

De Rei Iudicatæ Re-tractatione.

SUMMARIUM.

93. Regula de iudicato, prætextu infirmitatis noviter reperiis.
94. Aliarumque probationum super venientium, non retractando.
95. An ea in foro interno procedat, gravis controversia est.
96. Id negantium ex utroque Jure.
97. Et ratione de prompta fundamenta.
98. Qua intentum evincunt, si sententia mala fide sit obiecta.
99. Bona fidei litigatori rem iudicatam in foro animæ prodesse.
100. Decisione Canonica & Legali.
101. Ratione.
102. Paritate iudicati cum Translatione & Prescriptione.
103. Et solutione in contrarium obiectorum ostenditur.